

О.Р. СИТЕНКО, Є.М. КРИВЕНКО

РОЛЬ КОМУНІКАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У РОЗВИТКУ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я (огляд літератури)

ДУ «Український інститут стратегічних досліджень МОЗ України», м. Київ, Україна

Проведено аналітичний огляд літератури, що розкриває сутність комунікаційної діяльності у розвитку охорони здоров'я. Наведено визначення основних понять у сфері інформаційно-комунікаційних технологій.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: комунікаційна діяльність, охорона здоров'я, інформаційно-комунікаційні технології.

Головна мета становлення українського суспільства полягає у розбудові суверенної і незалежної, демократичної, соціальної і правової держави. Досягнення високого рівня розвитку демократичних відносин в Україні тісно пов'язане із формуванням у нашій державі громадянського суспільства.

Одним із найважливіших інструментів побудови громадянського суспільства в державі стають комунікації. Система взаємовідносин між владою і засобами масової інформації може свідчити про рівень демократизації суспільства і його готовність до завоювання та утримання громадянської свободи. Враховуючи, що охорона здоров'я є розділом соціальної діяльності держави, комунікації в охороні здоров'я належать до розділу соціальних комунікацій.

Мета роботи – висвітлити роль комунікаційних технологій в розвитку охорони здоров'я.

Матеріали і методи. У дослідженні використано бібліосемантичний та аналітичний методи.

Результати дослідження та їх обговорення. До основних функцій громадянського суспільства, окрім повного задоволення матеріальних та духовних потреб людини, захисту приватної сфери життя, утримання політичної влади від тотального та абсолютного панування, належить ще й розвиток та стабілізація суспільних відносин, для чого активно використовуються засоби соціальної комунікації [23]. Комунікативний процес є необхідною умовою становлення, розвитку і функціонування всіх соціальних систем, тому що завдяки йому стає можливим зв'язок між поколіннями, накопичення і передача соціального досвіду, його збагачення, розділення праці та обмін її продуктами, організація суспільної діяльності, трансляція культури [6;29]. Саме завдяки комунікації здійснюється управління, тому вона є тим соціальним механізмом, який сприяє реалізації влади в суспільстві [17;20;27;28].

© О.Р. Ситенко, Є.М. Кривенко, 2015

Перш ніж перейти до аналітичного огляду літературних джерел, вважаємо за необхідне зупинитися на визначеннях, адже розуміння термінології є надзвичайно важливим у сприйнятті та оцінці нижченаведеної інформації.

Серед великої кількості визначень соціальної комунікації найчастіше вона розглядається як передача інформації, ідей, емоцій (завдяки знакам і символам), як процес, що пов'язує окремі частини соціальних систем в одне ціле. Соціальна комунікація у процесі свого здійснення вирішує такі взаємопов'язані задачі, як інтеграція окремих людей у соціальні групи або спільноти, а спільноти – в цілісну систему суспільства; внутрішня диференціація суспільства, відокремлення і відособлення суспільства та окремих його груп, що призводить до більш глибокого усвідомлення ними своєї специфіки та функцій. Громадянське суспільство потребує розвинутих і обґрунтованих комунікаційних стратегій і тактик, які допомагають [18;21;37]:

– по-перше, задовольнити потреби суспільства в якісній та оперативній інформації;

– по-друге, забезпечити суспільство, окремі організації і групи людей максимально повними й вичерпними відомостями про діяльність усіх (владних і невідладних) структур у суспільстві, надати можливість усім суб'єктам комунікації довести свою соціальну значущість, завоювати довіру до своєї діяльності і дістати підтримку з боку громадськості для успішного виконання своїх функцій. В охороні здоров'я – це інформування та навчання населення основам збереження та зміцнення особистого здоров'я, профілактики захворювань, здоровому способу життя, тактиці дій при загрозових для здоров'я та життя станах; виду, місця та умов отримання певних видів медичної допомоги.

У демократичному суспільстві забезпечується одна з найважливіших потреб сучасного людства – потреба вчасно отримувати об'єктивну, неупереджену, повну і достовірну інформацію. Інформація

є невід'ємною складовою процесу комунікації як окремих індивідів, так і цілих спільнот [15;19].

Одним із найпоширеніших тверджень сучасності є визнання того, що в епоху інформаційного суспільства створення, розповсюдження, отримання і споживання інформації є доміантною ознакою життя [22]. Інформація впливає на людину у найрізноманітніших сферах буття. Це передбачає широке використання інформаційних технологій у будь-якій галузі, у тому числі в охороні здоров'я, для формування громадської думки, що є важливим чинником побудови в державі громадянських відносин, а в охороні здоров'я – мотивованого відповідального ставлення до власного здоров'я та здоров'я членів своєї родини.

Важливість комунікацій в охороні здоров'я підтверджується тим, що ВООЗ своїм документом "Європейський план дійствий по укрєпленню потенціала и услуг общественного здравоохранения" (2012) дев'ятою функцією громадської охорони здоров'я визначила "Основная коммуникация в интересах общественного здравоохранения" [11]. При цьому ВООЗ затвердила наступне визначення оперативної функції: комунікація в інтересах громадської охорони здоров'я, спрямована на підвищення рівня санітарної грамотності та покращення стану здоров'я окремих громадян і груп населення.

Це мистецтво та техніка інформування окремих громадян, установ і різних аудиторій громадськості, впливу на них та створення у них певної мотивації відносно важливих питань і детермінант здоров'я. Комунікація має також підвищувати здатність отримувати, розуміти та використовувати інформацію для зниження ризиків різного характеру, попередження хвороб, зміцнення здоров'я, уміння орієнтуватися у послугах охорони здоров'я і правильно ними користуватися, захисту політики охорони здоров'я та підвищення рівня благополуччя, якості життя і здоров'я громадян [33;40;44;45].

Комунікація у сфері охорони здоров'я охоплює декілька напрямків, до яких належать медична журналістика, індустрія розваг, освіта, міжособистісне спілкування, інформаційно-пропагандистська робота через ЗМІ, комунікація в середині організацій та між ними, розповсюдження інформації про ризики та кризи, соціальна комунікація та соціальний маркетинг. Вона може набирати численних форм – від масової, мультимедійної та інтерактивної (включаючи мобільний зв'язок та Інтернет) до традиційної, що враховує культурну специфіку, та охоплювати різні канали, такі як міжособистісне спілкування, ЗМІ, інформаційні засоби організацій та невеликих груп, блоги, електронні дошки об'яв, підкастинг та обмін відеофайлами, розсилка повідомлень по мобільному телефону та он-лайн форуми.

Комунікація у галузі громадської охорони здоров'я надає громаді засіб протидії активному просуванню на ринок небезпечних виробів та про-

паганді нездорового способу життя. Вона являє собою процес двостороннього обміну інформацією, що потребує прослуховування, збору інформації та з'ясування того, як люди сприймають повідомлення і формують у своїй свідомості ідеї відносно здоров'я, щоб можна було передавати інформацію у більш доступних та переконливих форматах. Комунікація у галузі громадської охорони здоров'я також означає гласність, завдяки якій громада може знати, що говориться та діється від її імені [5;7].

Розвиток комунікації має охоплювати такі аспекти:

1. Стратегічний та систематичний характер комунікації у галузі громадської охорони здоров'я, що розвивається на основі розуміння особливостей сприйняття та потреб різних аудиторій.

2. Розповсюдження інформації серед різних аудиторій у таких форматах і через такі канали, які є доступними, зрозумілими та зручними для користування.

3. Роз'яснення та захист ідеї про необхідність розробки та реалізації здорової політики і створення здорового середовища у всіх секторах державного управління (принцип урахування інтересів здоров'я у всіх стратегіях та напрямках політики).

4. Навчання комунікації у галузі громадської охорони здоров'я та розвиток необхідного для цього кадрового потенціалу.

На необхідності та важливості комунікативної діяльності в охороні здоров'я наголошується у таких документах ВООЗ:

– Рамочная конвенция ВОЗ по борьбе против табака, 2013;

– Основы политики достижения здоровья для всех в Европейском регионе ВОЗ, 2005 (документ EUR/RC55/8);

– Системы здравоохранения – здоровье – благосостояние: Европейская министерская конференция ВОЗ по системам здравоохранения, 2009;

– Оттавская хартия по укреплению здоровья, 1986;

– Европейский стратегический подход к обеспечению безопасной беременности: улучшение материнского и перинатального здоровья, 2009;

– Действия систем здравоохранения по устранению гендерного неравенства, способствующие ускорению прогресса в достижении Целей развития тысячелетия 4 и 5, касающихся здоровья матери и ребенка, 2010;

– Стратегия в области репродуктивного здоровья в целях ускорения прогресса в направлении достижения международных целей и задач в области развития, 2004;

– Региональная стратегия ВОЗ в области охраны сексуального и репродуктивного здоровья, 2001;

– Глобальная стратегия профилактики инфекций, передаваемых половым путем, и борьбы с ними, 2006–2015 гг. (2007);

- Европейская хартия по борьбе с ожирением, 2006;
  - Охрана психического здоровья: проблемы и пути их решения. Отчет Европейской конференции ВОЗ на уровне министров, 2006;
  - Дорожная безопасность для детей и молодежи в Европе. Информация о политике, 2007;
  - Доклад о состоянии здравоохранения в Европе, 2005 г. Действия общественного здравоохранения в целях улучшения здоровья детей и всего населения, 2005;
  - Проблема ожирения в Европейском регионе ВОЗ и стратегии ее решения, 2007;
  - Европейская стратегия “Здоровье и развитие детей и подростков”: от резолюции к действиям, 2005–2008 гг. (2008);
  - Резолюция Исполнительного комитета ВОЗ EB130. R6 “Укрепление политики в области неинфекционных заболеваний для содействия активной старости”, 2012;
  - Как системы здравоохранения могут способствовать устранению неравенств в отношении здоровья, связанных с миграцией и этнической принадлежностью, 2010;
  - Глобальная стратегия сокращения вредного употребления алкоголя, 2010;
  - Московская декларация по здоровому образу жизни и неинфекционным заболеваниям, 2011;
  - Европейская стратегия борьбы против табака, 2002;
  - Глобальные рекомендации по физической активности для здоровья, 2010;
  - Основы политики в отношении алкоголя в Европейском регионе ВОЗ, 2006;
  - План действий по реализации Европейской стратегии профилактики и борьбы с неинфекционными заболеваниями, 2012–2016 гг. (2011).
- У документі ВООЗ “Руководство ВОЗ по коммуникации при эпидемических вспышках” (2015), зазначається, що, на думку експертів ВООЗ, забезпечення на професійному рівні комунікації стало невід’ємним елементом подолання епідемічних спалахів хвороби, як і епідемічний контроль за забезпеченням лабораторної діагностики. При цьому ВООЗ вказує на підходи до проведення ефективної комунікації. Серед першочергових заходів у документі визначено організацію навчальних програм для працівників у сфері комунікацій. Ефективна комунікація – один з елементів вирішення задач.
- Важливість комунікативної діяльності у сфері охорони здоров’я визначено у документі “Здоров’я 2020: основи європейської політики і стратегії для XXI століття”.
- Звіт Регіонального директора про роботу ВООЗ у Європейському регіоні в 2012–2013 рр. «Осуществление перспективного видения», розділ 7, присвячено питанням стратегічного керівництва, партнерства та комунікаціям.

У 2013–2014 рр. ЄРБ ВООЗ розширило охоплення інформацією та поглибило співробітництво з країнами, донорами та партнерами, використовуючи інноваційні методи комунікації. Веб-сайт Регіонального бюро [12] є ключовим інструментом для інформування про його роботу. Бюро зробило свою інформацію доступною на мобільних приладах і задовольнило її якістю, доступністю та корисністю. Публікації залишаються основним засобом та платформою розповсюдження інформації [30]. Публікації ЄРБ ВООЗ продивлялися понад 300 тис. разів на рік [39], а найпопулярнішою є база даних «Здоров’я для всіх» [13], поряд з наданням інформації для ЗМІ [36]. Широка громадська увага була звернена до таких заходів, як презентація «Доповідь про стан охорони здоров’я в Європі», міністерські конференції, Всесвітній День здоров’я [3;8;9;16;31].

Сучасний спеціаліст у галузі інформаційно-комп’ютерних технологій (ІКТ) в охороні здоров’я, що підтримує свій професійний рівень, стикається з проблемою вибору інформаційних ресурсів для пошуку наукових публікацій у періодичних виданнях, монографіях, дисертаційних дослідженнях, аналітичних оглядах тощо. У зв’язку з цим нами вивчалися провідні міжнародні інформаційні ресурси та можливий доступ до них.

Всесвітня організація охорони здоров’я [10]. Відповідно до угод про інтенсифікацію співробітництва між Міжнародною асоціацією медичної інформатики та ВООЗ на Генеральній Асамблеї ІМІА у м. Брісбейн, Австралія (2007), ВООЗ працює у тандемі з Міжнародною асоціацією медичної інформатики зі сприяння підвищенню якості медичної допомоги, що надається через впровадження ІКТ в охорону здоров’я. Велика кількість матеріалів розміщується безпосередньо на сайті.

Міжнародна асоціація медичної інформатики (ІМІА) [4]. Асоціація скликає Всесвітній симпозиум раз на три роки. Матеріали конференції публікуються на CD та у вигляді книжкового видання. Слід зазначити високу якість їх оглядових та аналітичних матеріалів у щорічному випуску журналу *Yearbook of Medical Informatics*. Спеціалісти у галузі ІКТ в охороні здоров’я можуть не тільки ставити питання всесвітньо відомим лідерам у різних галузях, але й узяти участь у роботі комітетів та робочих груп [25].

У Європі центром з розповсюдження інформації щодо ІКТ в охороні здоров’я є *Європейська асоціація медичної інформатики (EFMI)* [48]. Джерело наукових публікацій Асоціації – матеріали щорічних міжнародних конгресів. Крім того, матеріали Асоціації друкуються у Міжнародному журналі медичної інформатики [14].

Північну Америку представляє *АМІА – Американська асоціація медичної інформатики* [26].

Це одна з найпродуктивніших асоціацій з точки зору актуалізованих матеріалів. Асоціація проводить два міжнародні симпозиуми протягом року, після чого публікуються матеріали як в електронній (CD та на сайті), так і в паперовій версіях. Це також перша Асоціація, яка робить аудіозапис усієї програми симпозиуму з презентаціями учасників для продажу окремим продуктом. Читачі знайдуть широкий спектр найсвіжіших матеріалів на сторінках офіційного журналу організації – JAMIA (журнал Американської асоціації медичної інформатики).

Значна частка публікацій спеціалістів із Азійсько-Тихоокеанського та Африканського регіонів і країн Латинської Америки опрацьовується у вищезазначених організаціях і викладається для міжнародного використання. Водночас важко переоцінити значущість можливості доступу до первинних джерел інформації цих регіонів із динамічним розвитком, тому доцільно регулярно відвідувати сайти наступних професійних асоціацій:

- Азійсько-Тихоокеанська асоціація медичної інформатики (APAMI);

- Асоціація медичної інформатики країн Латинської Америки і Карибського басейну (IMIA-LAC) [1];

- Відділення країн Латинської Америки і Карибського басейну Американської телемедичної асоціації (ATALACC) [2];

- досягнення національних проектів з інформатизації охорони здоров'я Австралії і Нової Зеландії висвітлені на сайтах Австралійської спілки медичної інформатики (HISA), а також організації «Медична інформатика в Новій Зеландії» (HINZ) [38].

З великих інформаційних ресурсів в Інтернеті найбільш відоме SCIENCE DIRECT [24] – он-лайн бібліотека, проект видавничого дому ELSEVIER. Видається понад 2500 періодичних видань із різних напрямків науки, до яких входить більшість вищезазначених журналів. Незареєстрований читач має доступ до стислої версії документа, повну інформацію можна отримати за комерційною підпискою (для фізичних осіб та організацій, у тому числі бібліотек і академічних організацій).

Велика кількість академічних центрів у Росії (РАН, РФФИ, ВИНІТИ) забезпечують безкоштовний доступ до матеріалів Science direct та інших видавців для державних університетів та інститутів.

Обов'язковим для спеціаліста в галузі ІКТ в охороні здоров'я є користування Національною медичною бібліотекою США (NLM) – PUBMED/MEDLINE [47]. Тут публікується понад п'ять тисяч журналів. На запит “медична інформатика” ресурс видає понад 80 видань. Велику кількість статей можна продивитись безкоштовно.

Пошук поточних новин за тематикою можливо зробити більш ефективним, якщо кожний сайт регулярно оновлюватиме інформацію новинами

(постами) – від англійського «to post» – «вивішувати, публікувати щось, що має текстовий характер».

Інші портали пропонують підписатися на нескінченний транспортер подібних новин – так звані стрічки новин. Часто цінний зворотний зв'язок від експертів можна отримати тільки асинхронно, не в режимі діалогу – через їх професійні Інтернет-щоденники, так звані блоги.

У сучасних умовах цей пошук замість читача можуть успішно провести інші. Очевидним лідером тут є Google. Нові пошукові інструменти цієї компанії постійно та безперервно оновлюються. Відчутно зекономити час можна за допомогою Google Reader [46].

Для пошуку друкованих видань цілком підходить Google Books [42]. Зацікавленість наукової громадськості певною тематикою можна відстежувати в режимі реального часу за допомогою Google Trends [41]. Більше того, цей інструмент дозволяє відстежити сезонні коливання інтересу, а також зробити прив'язку показників до певних публікацій у світовій пресі.

У сучасному світі більшість інформації є доступною через Інтернет, а сам Інтернет стає головною платформою, де з'являються та еволюціонують ефективні технології пошуку інформації. Виконати пошук за допомогою Google із заданого питання – це майже інстинктивний вибір сучасного спеціаліста, однак здатність відбирати надійні та ефективні зарубіжні інформаційні ресурси залишається для користувача серйозною проблемою. Насамперед це пояснюється низьким рівнем володіння англійською мовою українськими спеціалістами.

Агентство Grayling Україна, що є частиною глобальної комунікаційної компанії зі зв'язків з громадськістю, органами державної влади, інвесторами та проведення заходів, опублікувало в 2010 р. “Руководство по коммуникациям в области здравоохранения для Украины” [32]. Керівництво покликане допомогти медичним та фармацевтичним компаніям більш ефективно спілкуватися зі споживачами, органами державної влади та ЗМІ. Подані в Керівництві стратегії комунікації не тільки допоможуть компаніям працювати більш успішно та прибутково, але й зробити вагомий внесок до процесу модернізації системи охорони здоров'я в Україні.

Становлення інформаційного суспільства в Україні можна охарактеризувати як переважно кількісне зростання обсягів інформації, збільшення інформаційних потоків. Але це саме по собі зовсім необов'язково призводить до появи нових можливостей розвитку людини і суспільства в цілому. З іншого боку, інформація (особливо з боку владних і політичних структур) і канали її трансляції в маси активно використовуються в діяльності будь-яких, як державних, так і недержавних,

інститутів і діячів у зв'язку з тим, що інформація є основою для формування світогляду або змін у ньому [32;34]. І це обов'язково треба використовувати при створенні системи комунікацій в охороні здоров'я [35].

Висновки

1. Соціальна комунікація є найбільш складним видом комунікації. Важливою стає необхідність постійної підтримки двостороннього потоку інформації, а також розуміння владою того, що комунікативна політика не має автоматично виникати, а повинна формуватися шляхом узгодження. Підґрунтя такого підходу становить принцип, за яким аудиторія, як правило, допускає вплив на себе лише в тому разі, якщо влада або організація готові до діалогу з нею (безпосередньо або опосередковано) заради узгодження принципів своєї діяльності.

2. Аналізуючи соціальну комунікацію як основну складову розвитку суспільства у сучасний період, можна виділити основні принципи її функціонування:

– комунікація – це безперервний та нескінченний процес, який мусить тривати постійно;

– комунікаційна робота починається зі створення клімату довіри;

– зміст комунікаційних зусиль повинен бути узгодженим із реальною ситуацією, відповідати їй. Контекст ситуації має надавати можливість брати участь у подіях і реагувати на комунікативні зусилля;

– інформація повинна мати значення для громадськості, вона має збігатися із системою цінностей, бути релевантною ситуації.

3. У галузі охорони здоров'я складно запропонувати «ідеальну» схему взаємодії системи охорони здоров'я та населення в цілому та окремих груп комунікативного впливу: кожна країна шукає власні шляхи з огляду на соціокультурні традиції.

Перспективи досліджень полягають у подальшому вивченні розвитку комунікаційної діяльності в галузі охорони здоров'я.

Список літератури

1. Американська асоціація медичної інформатики [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.amia.org>. – Назва з екрану.
2. Асоціація медичної інформатики країн Латинської Америки і Карибського басейну (IMIA-LAC) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.imialac.net>. – Назва з екрану.
3. Венская конференция по вопросам питания и неинфекционных заболеваний [веб-сайт]. WHO. Regional Office for Europe. Copenhagen, 2013. – Access mode : <http://www.euro.who.int/ru/media-centre/events/events/2013/07/vienna-conference>. – Title from screen.
4. Всесвітня організація охорони здоров'я (WHO) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.who.int/en>. – Заголовок з екрану.
5. Глоссарий терминов по вопросам укрепления здоровья [Электронный ресурс] / ВОЗ. Женева, 1998. – Режим доступа : http://whqlibdoc.who.int/hq/1998/who_hpr_her_98.l_rus.pdf. – Название с экрана.
6. Джеймс Лалл Мас-медіа, комунікація, культура. Глобальний підхід / Лалл Джеймс. – Київ : К.І.С, 2002. – 197 с.
7. Доклад Международной комиссии по окружающей среде и развитию. Резолюция Генеральной Ассамблеи A/RES/42/187, 11 декабря 1987, Нью-Йорк, Организация Объединенных Наций, 1987 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/resolution/gen/nro/518/77/img/NR051877.pdf>. – Название с экрана.
8. Доклад о состоянии здравоохранения в Европе 2012 г. : выработка курса на благополучие [веб-сайт]. WHO. Regional Office for Europe. Copenhagen, 2013. – Access mode : <http://www.euro.who.int/ru/data-and-evidence>. – Title from screen.
9. Дорожная карта: укрепление систем здравоохранения, ориентованных на нужды и запросы людей, в Европейском регионе ВОЗ. WHO. Regional Office for Europe. Copenhagen, 2013 [Электронный ресурс]. – Access mode : <http://www.euro.who.int/ru/media-centre/events/events/2013/10>. – Title from screen
10. Европейская неделя иммунизации [веб-сайт]. WHO. Regional Office for Europe. Copenhagen, 2013. – Access mode : <http://www.euro.who.int/ru/health-topics/disease-prevention/>.
11. Европейский план действий по укреплению потенциала и услуг общественного здравоохранения. – Copenhagen : WHO Regional Office for Europe, 2012 (документ EUR/RC62/12). – 52 с.
12. Европейское региональное бюро ВОЗ [веб-сайт] / WHO. Regional Office for Europe. Copenhagen, 2013. – Access mode : <http://www.euro.who.int/ru/homo>. – Title from screen.
13. Европейська база даних «Здоров'я для всіх» (База даних ЗДВ) [веб-сайт]. WHO. Regional Office for Europe. Copenhagen, 2015. – Access mode : <http://www.euro.who.int/ru/data-and-evidence/databases>. – Title from screen.
14. Европейська асоціація медичної інформатики (EFMI) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.helmholtz-muenchen.de/ibmi/efmi>. – Назва з екрану.
15. Замская М. Д. Политик в публичной коммуникации / М. Д. Замская // Человек и языковое пространство. Аспекты взаимодействия : межвузовский сб. науч. тр. к 60-летию проф. В. М. Бухарова. – Нижний Новгород : НГЛУ им. Н. А. Добролюбова, 2004.
16. Здоров'я 2020. Основи європейської політики та стратегія для XXI століття / WHO. Regional Office for Europe. – Copenhagen, 2013. – 224 р.
17. Зернецька О. В. Глобальний розвиток систем масової комунікації і міжнародні відносини / О. В. Зернецька. – Київ : Освіта, 1999. – 346 с.
18. Зигор М. Становлення громадянського суспільства в Україні як суб'єкта національної безпеки держави / М. Зигор // Освіта регіону: політологія, психологія, комунікації – 2013. – № 2. – С. 80–87.

19. Конфисахор А. Г. Психология власти / А. Г. Конфисахор. – Санкт-Петербург : Питер, 2004. – 235 с.
20. Корнєв М. Н. Психологія масової поведінки / М. Н. Корнєв, В. М. Фомічова ; Ін-т післядипломної освіти Київ. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка. – Київ, 2000. – 65 с.
21. Королько В. Г. Зв'язки з громадськістю. Наукові основи, методика, практика / В. Г. Королько, О. В. Некрасова. – 3-тє вид., доп. і перероб. – Київ : ВД «Києво-Могилянська академія», 2009. – 831 с.
22. Кравченко В. И. Власть и коммуникация: проблемы взаимодействия в информационном обществе / В. И. Кравченко. – Санкт-Петербург : Изд-во СПбГУЭФ, 2003. – 271 с.
23. Кривенко Є. М. Міжнародні підходи до комунікацій в охороні здоров'я / Є. М. Кривенко // Матеріали міжнар. наук.-практ. конф. [«Актуальні питання формування здорового способу життя та використання оздоровчих технологій»], (Херсон, 30–31 травня 2013 р.) : тези доп. – Херсон, 2013. – С. 96–98.
24. Медична інформатика в Новій Зеландії (HINZ) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.hinz.org.nz>. – Назва з екрану.
25. Міжнародна асоціація медичної інформатики (IMIA) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.imia.org>. – Назва з екрану.
26. Міжнародний журнал медичної інформатики [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.sciencedirect.com/science/journal/13865056>. – Назва з екрану.
27. Набруско В. І. Формування громадської думки в умовах легітимації політичної влади (масовокомунікативний вимір) : автореф. дис. ... канд. політ. наук / В. І. Набруско. – Київ, 2006 – 20 с.
28. Назаров М. М. Массовая коммуникация в современном мире: Методология анализа и практика исследования / М. М. Назаров. – Москва : Ин-т социологии РНЛ, 2002. – 133 с.
29. Назарчук А. В. Теория коммуникации в современной философии / А. В. Назарчук. – Москва : Прогресс-Традиция, 2009. – 320 с.
30. Публикации [веб-сайт]. WHO. Regional Office for Europe. Copenhagen, 2013. – Access mode : <http://www.euro.who.int/ru/publications>. – Title from screen.
31. Региональный старт Всемирного дня здоровья: предоставит права и возможности пожилым людям для участия в разработке и проведении политики [веб-сайт]. WHO. Regional Office for Europe. Copenhagen, 2013. – Access mode : <http://www.euro.who.int/ru/health-topics/health-policy/pages/news/2012/04/>. – Title from screen.
32. Руководство по коммуникациям в области здравоохранения для Украины [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://pr.meta.ua/read/1.2908>. – Название с экрана.
33. Стратегическое руководство в интересах здоровья в XXI веке: исследование, проведенное для Европейского регионального бюро ВОЗ / WHO. Regional Office for Europe. Copenhagen, 2011 [Electronic resource] – Access mode : http://www.euro.who.int/data/assets/pdf_file/0004/149971/RC61rInfDoc06.pdf. – Title from screen.
34. Третьяк Г. Е. Сущность коммуникации и её место в социокультурной реальности [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.festu.ru>. – Название с экрана.
35. Харрис Р. Психология массовых коммуникаций / Р. Харрис. – Санкт-Петербург : Прайм-Еврознак, 2002. – 448 с.
36. Центр СМИ WHO. Regional Office for Europe. Copenhagen, 2015. – Access mode : <http://www.euro.who.int/ru/media-centre>. – Title from screen.
37. Шестопал Е. Б. Оценка гражданами личности лидера / Е. Б. Шестопал // Полис. – 1997. – № 6. – С. 57–72.
38. ATALACC [Electronic resource]. – Access mode : <http://media.americantelemed.org/ICOT/lacc.htm>. – Title from screen.
39. Burden of disease from environmental noise. Quantification of healthy life years lost in Europe / Copenhagen : Regional Office for Europe, 2011 [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.euro.who.int/en/what-we-do/> – Title from screen.
40. Developing a framework for action for strengthening public health capacities and services in Europe. – Copenhagen : WHO Regional Office for Europe, 2011 [Electronic resource]. – Access mode : http://www.euro.who.int/data/assets/pdf_file/0009/148266/RC61_einfdoc01.pdf. – Title from screen.
41. Google Books [Electronic resource]. – Access mode : www.books.google.com. – Title from screen.
42. Google Reader [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.google.com/reader>. – Title from screen.
43. Google Trends [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.google.com/trends>. – Title from screen.
44. Graham J. Principles for good governance in the 21st century [Electronic resource] / J. Graham, B. Amos, T. Plumptre. – Ottawa : Institute on Governance, 2003 (Policy Brief No. 15). – Access mode : <http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/UNPAN/UNPAN011842.pdf>. – Title from screen.
45. Kickbusch I. Governance for health in the 21st century [Electronic resource] / I. Kickbusch, D. Gleicher. – Copenhagen : WHO Regional Office for Europe, 2012. – Access mode : http://www.euro.who.int/_data/assets/pdf_file/0019/171334/RC62BD01-Governance-for-Health-Web.pdf. – Title from screen.
46. PUBMED/MEDLINE [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/sites/entrez?db=pubmed>. – Title from screen.
47. SCIENCE DIRECT [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.sciencedirect.com>. – Title from screen.
48. Yearbook of Medical Informatics [Electronic resource]. – Access mode : http://www.imia.org/working_groups/working_groups.lasso. – Title from screen.

**РОЛЬ КОММУНИКАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В РАЗВИТИИ ЗДРАВООХРАНЕНИЯ
(обзор литературы)***Е.Р. Ситенко, Е.Н. Кривенко*

ГУ «Украинский институт стратегических исследований МЗ Украины», г. Киев, Украина

Проведен аналітичний огляд літератури, розкриваючої суть комунікаційної діяльності в розвитку здравоохранения. Дані визначення основних понять в сфері інформаційно-комунікаційних технологій.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: комунікаційна діяльність, охорона здоров'я, інформаційно-комунікаційні технології.

ROLE OF COMMUNICATION ACTIVITIES IN DEVELOPMENT OF HEALTHCARE (literature review)*O.R. Sytenko, E.M. Kryvenko*

PE «Ukrainian Institute of Strategic Researches MHC of Ukraine», Kyiv

An analytical review of the literature reveals the essence of communication in healthcare development. These definitions of basic concepts in the field of information and communication technologies.

KEY WORDS: communication activities, health, information and communication technologies.

Рукопис надійшов до редакції 01.02.2014 р.

Відомості про авторів:

Ситенко Олена Ростиславівна – к.мед.н., с.н.с. ДУ «Український інститут стратегічних досліджень МОЗ України», завідувач науково-організаційного відділу; тел.+38 (044) 576-41-09.

Кривенко Євген Миколайович – завідувач відділу інформатизації охорони здоров'я ДУ «Український інститут стратегічних досліджень МОЗ України»; тел.+38 (044) 576-41-16.